

2000'li Yıllarda

Sınıf Yönetimi

Refik BALAY

10. Baskı

Prof. Dr. Refik BALAY

2000'Lİ YILLARDA SINIF YÖNETİMİ

ISBN 978-605-364-336-4

DOI 10.14527/9786053643364

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabı tümü ya da bölümleri, kapak tasarımları; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandolsuz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunda tanınan yüksekokretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayınlı bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilirmektedir.

10. Baskı: Ekim 2021, Ankara

Yayın-Proje: Nisanur Uzunlu
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.
Saray Mah. 126. Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
Tel: (0312) 394 55 91

Yayınçı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayinevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-İleti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Prof. Dr. Refik BALAY

Refik Balay 1968 yılında Şanlıurfa'nın Hilvan ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Şanlıurfa'da tamamladı. 1987 yılında O.D.T.Ü İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümüne girdi. 1992 yılında bu bölümde mezun oldu. Yüksek Lisans eğitimini 1996 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesinde, Doktora eğitimini ise 2000'de Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde tamamladı. 2002 yılında Harran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde Yardımcı Doçent oldu. 2008 yılında aynı üniversitede kurulan Eğitim Fakültesine geçti. 2010 yılında Doçent oldu. 14.04.2015 tarihinde Profesör olan Refik BALAY, 21.07.2015 tarihinden bu yana Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı olarak görev yapmaktadır.

SUNUŞ

Etkili okul, okul geliştirme ve öğretim etkililiği araştırmaları, okulun etkililiği ile öğretmen ve sınıf etkililiği arasında bir ilişki olduğunu göstermiştir. Okul etkililiği, öğretmen ve sınıf etkililiğinin ötesinde uygun bir öğretim ortamı ve okul kültürü sağlamayı gerektirse de, bir okulun etkili olmasının merkezinde öğretmen ve sınıf etkiliği bulunur. Pek tabii ki, okul etkililiğinde bu denli önemli bir yer tutan sınıf etkililiği başarılı bir sınıf yönetimine bağlıdır. Sınıf yönetimi, öğretimin hedeflerini öğrenciye kazandırabilmek için ders ve derse ilişkin düzenlemelerin yapılması, öğretmen-öğrenci etkileşiminin, öğrenci davranışlarının yönlendirilmesidir. Sınıf yönetimi, sınıf etkinliklerinin etkili öğrenmeyi sağlamak üzere öğrenciyle birlikte öğrenci için planlanması, örgütlenmesi ve eşgüdümlenmesi sürecidir. Bu sürecin temel boyutları arasında; öğretimin planlanması, öğretim stratejileri, öğretim ortamının düzenlenmesi, disiplin, zaman yönetimi, öğretmen-öğrenci ilişkileri vb. gelmektedir. Sınıf yönetici olarak öğretmenin başarısının bilim ve sanat olmak üzere iki yönünün olduğu söylenebilir. Mesleğin sanat yönü (mesleğe yatkınlık, yetenek, yaratıcılık vb.), öğretmenin kişiliğine bağlıysa da, bilim yönü büyük oranda onun mesleğinin kuram ve uygulama boyutlarında gerekli bilgi, beceri, anlayış ve deneyime sahip olmasına dayanır.

İşte bu çalışmada öğretmenin sonradan eğitimle kazanabileceği, etkili sınıf yönetimi için gerekli kuramsal temel, uygun öğretim stratejileri, eğitim ortamının düzenlenmesi, istenmeyen davranışların kontrol edilmesi, sınıfta çatışmanın yönetimi, sınıf disiplini, zor öğrencilerin yönetimi, öğrencilerin güdülenmesi, öğrenciye liderlik etme, mekân düzenlenmesi, zaman yönetimi ve öğretimin yönetimi gibi konular işlenmektedir. Değerli öğrencim ve meslektaşım, Dr. Balay, bilim adamı ciddiyeti içinde bu konuları başarıyla betimlemiş, tartışmış ve bir senteze gitmeye çalışmıştır.

Dr. Balay, öteden beri insan davranışına ilgi duymuş, doktora tezi olarak da örgütsel bağlılığı araştırmıştı. Bu çalışmayı da onun bu ilgisinin bir devamı olarak görebiliriz. Dr. Balay'ı kutluyor, eserin öğrenci, öğretmen, eğitim yönetici ve bilim adamlarına katkı getirmesini diliyorum.

Kasım 2002

Prof. Dr. Ali BALCI

ÖN SÖZ

Diğer bütün örgütler gibi eğitim örgütleri de sahip oldukları madde ve insan kaynaklarını etkin ve verimli kullanarak amaçlarına ulaşmak isterler. Okul yönetiminin bir alt sistemi olan sınıf yönetimi hem bilim hem de sanat yönü olan bir sistemdir. Bu yüzden etkili sınıf yönetiminin, öğretmenlerin kendi kişisel deneyim ve becerileriyle geliştirilmesi kadar, zengin teorik çerçevelerle de desteklenmesi gereklidir. Bu gerçek, başarılı bir sınıf yönetimi için bazı temel ilke, kural ve stratejilerin bilinmesini ve uygulanmasını zorunlu hale getirir. Her öğretmen sınıfını başarıyla yönetmek için bu temel ilke ve kuralları öğrenmek durumundadır. Çünkü dünyadaki hızlı değişim ve gelişmeye paralel olarak sınıf yönetimi konusundaki bilgi ve beceriler de değişmektedir.

Bu kitabın yazılmasındaki birinci amaç; öğretmenlerin sınıf yönetiminde başarılı olmaları için gerekli olan teorik bilgileri sunmaya çalışmak, ikinci amaç ise; sınıfta ders veren ve verecek olan değerli öğretmenlerimize sınıf yönetimi becerilerini geliştirmeleri ve etkili hale getirmeleri noktasında yardımcı olmaktr.

Sınıf yönetiminde başarıya etkili öğretmenlerle ulaşılabilir. Etkili öğretmenler, bir satranç oyuncusunun yaptığı gibi sınıf içi etkinlikleri uygun biçimde yürtüterek öğrenme adına en iyi sonucu elde etmeye çalışırlar. Bu ise öğretmenlerin zengin yönetim becerilerinin yanısıra, güçlü teorik bilgiye de sahip olmalarını gerektirir. Dahası, etkili öğretmenler, sınıflarını etkili yönetmede ortaya çıkabilecek engelleri en aza indirmek için güçlü bir perspektife sahip olmalıdırlar. Kapsamlı bilgi de önemli olmakla birlikte tek başına başarıyı getirmez. Bu bilgi, ancak yüksek duyarlılık ve yaratıcılık özellikleriyle birlikte kullanıldığıda başarıya ulaşır. Öğretmenler, öğrencilerinin hangi alanlarda daha başarılı olduğunu bilirlerse, onların güçlü ve zayıf yönlerini iyi tanırlarsa, öğrenmelerini daha etkili ve kalıcı hale getirebilirler.

Bu kitap sınıfı kontrol etmekten çok, onu başarıyla yönetmeyi amaç edinen öğretmenler için bir kaynaktır. Bu yönyle kitap, öğrenci ile öğretmenin birbirlerini tamamlayan öğeler olduğunu vurgular. Öğretmenler, öğrenmeyi engelleyen girişimlere baştan izin vermeyerek ya da ortaya çıktığında bunları etkili biçimde yöneterek başarıya ulaşabilirler. Öğretmenlerin, otoritelerini açıkça ortaya koymaları gereken zamanlar olabilir. Bununla birlikte iyi bir sınıf yönetiminin daha çok, öğretmen ve öğrencilerin işbirlikçi çalışmalarıyla sağlandığı da bilinen bir gerçektir. Öğretmen ve öğrencilerin işbirliği ile yönetilen sınıfta korku ve endişe yerine, karşılıklı güven söz konusudur. Sürekli ve kesintisiz başarı ise, öğretmenin

sadece sınıf içindeki çabalarını yeterli kılmaz, bunun yanında yöneticiler, diğer öğretmenler, veliler ve okulla ilgili tüm kesimlerin işbirliğiyle başarılıabilecek bir hedeftir.

Eğitimcilerin sınıf yönetimi becerilerine katkı sağlamayı amaçlayan bu kitap onbir ayrı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, sınıf yönetimi tanımlarını, ilkelerini ve modellerini; ikinci bölüm, sınıfta ilk günler ve izlenimleri; üçüncü bölüm, sınıf ortamını düzenlemeyi; dördüncü bölüm, istenmeyen davranış kaynaklarını; beşinci bölüm, sürtüşme kaynaklarını azaltmak bağlamında istenmeyen davranışların yönetimini; altıncı bölüm, istenmeyen davranış sorunlarını azaltma ve yapıcı disiplini; yedinci bölüm, davranış değişikliği bağlamında ödül ve cezaları; sekizinci bölüm, sınıfta öğretmenlerin liderlik rol ve davranışlarını; dokuzuncu bölüm, sınıfta zor öğrencilerin yönetimini; onuncu bölüm öğretmenlik mesleğine ruh veren yedi temel erdemi; onbirinci ve son bölüm ise, öğretmenlik mesleğinde zararlı duygular ve başa çıkma yollarını içermektedir.

Kitabın gerek oluşmasında gerekse geliştirilmesinde değerli destek ve yardımlarını esirgemeyen meslektaşlarım başta Prof. Dr. Elife DOĞAN KILIÇ olmak üzere, Prof. Dr. Cemalettin İPEK'e örnek olay çalışmalarındaki katkılarından dolayı Sınıf Öğretmeni Ahmet BUĞUR'a, öğrencilerime ve kitabı 10. baskısını ve dağıtımını üstlenen Pegem Akademi Yayınevi yönetici ve çalışanlarına içten teşekkürlerimi sunarım.

Kitabın kurum ve uygulayıcılara katkıları sağlama en büyük dileğimizdir.

Kırşehir, Ekim 2021

Prof. Dr. Refik BALAY

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	v
ÖN SÖZ	vii
TABLOLAR LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv

BÖLÜM I	1
SINIF YÖNETİMİ.....	1
SINIF YÖNETİMİ TANIMLARI	2
SINIF YÖNETİMİ İLKELERİ	3
SINIF YÖNETİMİ MODELLERİ.....	5
Tepkisel Model.....	5
Önlemsel Model	5
Gelişimsel Model	6
Davranışsal Model.....	7
Bütünsel Model.....	11
BÖLÜM 2.....	15
SINIFTA İLK GÜNLER VE İZLENİMLER.....	15
ÖĞRENCİLERİ İÇERİ ALMA.....	15
Karşılama	16
Oturma	16
Başlama	17
DERSİ İŞLEME.....	19
İçeriği Kazandırma	19
İletişim Kurma	20

ÖĞRENCİYİ TANIMA.....	23
Öğrenciyi İsmiyle Tanıma	24
Sınıfin Her Anını İzleyerek Öğrenciyi Tanıma.....	25
ÖĞRENCİLERİ DIŞARI ÇIKARMA	26
Dersi Sonuçlandırma	26
Sınıfi Boşaltma	27
BÖLÜM 3.....	31
SINIF ORTAMINI DÜZENLEME.....	31
FİZİKSEL ORTAMI DÜZENLEME	31
Fiziksel Ortam Faktörleri	32
Sınıf Ortamını Planlama	35
Sınıf Yerleşim Düzeni.....	37
SOSYAL ORTAMI DÜZENLEME.....	42
Sınıf İçi İlişkiler.....	43
Sınıf İçi Kurallar	44
Rutinler	46
EĞİTSEL ORTAMI DÜZENLEME	46
Eğitim Programını Gözden Geçirme.....	47
Gruplarla Çalışma	48
Öğrenme ve Öğretme Etkinliklerini Düzenleme	49
Zamanı Etkili Yönetme	57
Öğretimi Geliştirme	61

BÖLÜM 4.....	69
İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN KAYNAKLARI	69
BİR DAVRANIŞI İSTENMEYEN YAPAN ÖZELLİKLER	70
İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN NEDENLERİ.....	70
Toplumsal Nedenler	71
Geçmiş Yaşantılar	73
Sınıf Dengesine İlişkin Algının Bozulması	76
Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler.....	77
Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler.....	79
Eğitim Programından Kaynaklanan Nedenler	81
Öğretim Yöntemlerinden Kaynaklanan Nedenler	81
BÖLÜM 5.....	85
İSTENMEYEN DAVRANIŞLARI YÖNETME TEKNİKLERİ	85
YÜZEYSEL DAVRANIŞLARI YÖNETME TEKNİKLERİ	86
Görmezden Gelme	86
Yeniden Yapılandırma.....	87
HAFIF KONTROL TEKNİKLERİ	91
İşaretler Kullanma	92
Yakınlık Kontrolü	92
Sözlü Uyarılar Kullanma	93
Kuralları Hatırlatma	93
Sonuçları Hatırlatma	94
Arkadaş Grubu Etkisini Kullanma.....	94
Sorumluluk Verme	95
DAHA ETKİLİ TEKNİKLER	95
Sert Biçimde Uyarma	96
Yaptırım Uygulama	97

Daha Etkili Tekniklerin Uygulanmasına İlişkin İlkeler.....	98
GÖRÜŞME TEKNİKLERİ	99
Öğrenciyle Görüşme-Öğüt Verme	99
Okul Yönetimi ve Çocuğun Ailesi ile Görüşme	102
BÖLÜM 6.....	107
SINIFTA YAPICI DİSİPLİN	107
Olumsuz Pekiştirmeden Çok, Olumlu Pekiştirme Kullanmak	108
Pekiştireçleri Değiştirmek	109
Beklentileri Açık ve Anlaşıllır İfade Etmek	109
Kuralları Genel, Disiplini Özel Uygulamak	109
Ne Yapılmamasından Çok, Ne Yapılması Gerektiğini Söylemek	110
Belli Davranışları Odağa Almak.....	110
Tutarlı Olmak.....	110
Cezadan Çok, Ödül Kullanmak.....	111
Öğrenci Statüsüne Değer Vermek	111
Sen Dili Yerine Ben Dili Kullanmak	112
Gerektiğinde Özür Dilemeye Hazır Olmak	112
Olumlu Öğretmen-Öğrenci İlişkisini Geliştirmek.....	113
Sözsüz İletişimin Etkilerinin Farkında Olmak.....	114
Öğrenciyle Karşı Karşıya Gelmekten Kaçınmak.....	114
Fiziksel Müdahalelerden Kaçınmak.....	115
BÖLÜM 7.....	119
DAVRANIŞ DEĞİŞTİRME: ÖDÜL VE CEZALAR.....	119
DAVRANIŞI TANIMLAMA	120
DAVRANIŞI GÖZLEME	121
Gözleme Veri Toplamanın Yararları	121
İstenmeyen Davranışın Şiddetini Ölçme	122
DAVRANIŞI ÖDÜLLENDİRME.....	124

Sosyal Ödüller	125
Eylemsel Ödüller	125
Simgesel Ödüller	126
Maddi Ödüller	126
İçsel Ödüller	127
ÖĞRENCİ İLE SÖZLEŞME YAPMA.....	127
DAVRANIŞI DEĞERLENDİRME.....	129
DAVRANIŞI CEZALANDIRMA.....	130
Hoşa Gitmeyen Sonuçlar	132
Görev Dışı Pekiştirmeden Kaçınma	133
BÖLÜM 8.....	137
SINIFTA ÖĞRETMENLERİN LİDERLİK ROL VE DAVRANIŞLARI	137
LİDERLİK ROLLERİNE GÖRE ÖĞRETMENLER	137
Otokratik (Buyurgan) Öğretmenler.....	138
Demokratik (Buyurgan Olmayan) Öğretmenler	139
İlgisiz (Kendi Haline Bırakan) Öğretmenler	140
DAVRANIŞLARINA GÖRE ÖĞRETMENLER	141
Aykırılılığı Yalitan (Yapıcı) Öğretmenler.....	141
Aykırılığı Tahrik Eden (Hata Avcısı) Öğretmenler.....	143
BEKLENTİLERİNE GÖRE ÖĞRETMENLER	144
Aşırı Tepkisel Öğretmenler	145
Reaktif Tepkisel Öğretmenler	146
BÖLÜM 9.....	149
SINIFTA ZOR ÖĞRENCİLERİN YÖNETİMİ	149
Maskot Öğrenci	149
Davranışları Sınıfın Hislerini Yansıtan Öğrenci.....	151
Gözden Düşen Öğrenci	152
Sabotajçı Öğrenci.....	153

BÖLÜM 10.....	157
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN RUHU: YEDİ TEMEL ERDEM.....	157
Erdem Kavramı.....	160
Erdemli Okul.....	160
Eğitimde Yedi Temel Erdem.....	161
Dürüstlük.....	161
Sadakat/Bağlılık	162
Cesaret	164
Saygı	164
Sevgi/İlgi	165
Adalet	166
Zarafet.....	167
Erdemi Öğrenme ve Öğretme Sanatı.....	168
BÖLÜM 11.....	173
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNDE ZARARLI DUYGULAR VE BAŞA ÇIKMA YOLLARI	173
Stres	173
Öfke	176
Kaygı.....	178
Çatışma	181
OLUMSUZ DUYGULARLA BAŞA ÇIKMA	183
Diğer Öğretmenlerin Desteğini Almak.....	183
Sağduyulu Kişilerden Görüş Almak	184
Kendini Sorgulamak	184
İhtiyatlı Olmak.....	185
KAYNAKÇA	191

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Bireysel, Yarışmacı ve İşbirlikçi Etkinlik Türlerinin Karşılaştırması	55
Tablo 2. Sert Biçimde Uyarma Sürecine İlişkin Aşamalar	96
Tablo 3. Yaptırımı Uygulama Aşamaları	98
Tablo 4. Daha Etkili Önlemlerin Uygulanmasına İlişkin İlkeler.....	99
Tablo 5. İstenmeyen Davranışların Yönetimine İlişkin Genel Çerçeve.....	104
Tablo 6. Otoriter, Demokratik ve İlgisiz Yönetimin Genel Özellikleri.....	140
Tablo 7. Öğrencilerin Saygı ve Sevgi Duyduğu Öğretmenlerin Özellikleri.....	186

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Sıralı Yerleşim Düzeni.....	38
Şekil 2. Küme Yerleşim Düzeni.....	39
Şekil 3. Bireysel Yerleşim Düzeni	40
Şekil 4. Yuvarlak Masa Düzeni	41
Şekil 5. Sınıfta Zamanı Kullanma Düzeylerine İlişkin Bir Model.....	58

1. BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİ

“İlim ilim bilmektir/İlim kendin bilmektir.

Sen kendini bilmezsen/bu nice okumaktır.”

Yunus Emre

Eğitim, toplumu düzenleyen ve geleceğe taşıyan bir kurum olarak, onu yaşatma sorumluluğunu yüklenenek olan insanı yetiştirir. Doğduğunda topluma yararlı hiçbir davranış olmayan insan yavrusuına kültür kazandırarak, onu toplumsallaştırarak, bireyselleştirerek ve üretkenleştirerek toplumun etkin bir üyesi olmasına eğitim kurumu yardım eder (Başaran 1993, 150). Bilgiyi taşıyan ama kullanamayan değil, nasıl öğreneceğini bilen, gerçek bilgilere ulaşabilen, sahip olduğu bilgi temeline göre hareket eden, yeni bilgiler üreten ve sorun çözen bireylere gereksinim vardır (Başar, 2001, 2).

Eğitim kurumu toplumun uyum sağlayıcı kurumlarından biri olarak toplumun bireyleri arasında oluşan eğitsel ilişkileri düzenler. Bir toplumda her bireyin, yaşamını sürdürmek, toplumsal üyelik, görev ve rollerini yerine getirmek, toplumda kendisine yaraşır bir konum kazanmak için gerekli olan davranış kalıplarını öğrenmesi gereklidir. Bu davranış kalıplarının günümüz dünyasında tümüyle evde ve aile ortamında öğrenilmesi güçtür. Bu işlevi bugün, eğitim ve öğretimin gerçekleştirildiği okullar yerine getirmektedir (Başaran 1993, 11).

Sınıf, insan iletişimini ve davranış kontrolü yönünden eşi ve benzeri olmayan bir alan ve canlı bir laboratuvarıdır. İçinde, öğretmen ve öğrencilerin hergün saatlerce birlikte oldukları; öğrencilerin, belli yeterlikleri ve bilgileri kazanmaları için oluşturulmuş bir insan düzeneğidir (Thompson, 1994, 531). Sınıf, öğrencilerle

yüzüye olunan ve eğitimin hedefi olan öğrenci davranışlarının şekillendiği yerdir. Eğitim için gerekli kaynaklar; öğrenci, öğretmen, program ve diğer kaynaklar, sınıfı etkili şekilde yönetmek için vardır (Başar, 2001, 4). Etkili yönetilen bir sınıfta öğrencilerin dersle/görevle ilgili olma düzeyleri yüksek, bozucu davranışları gösterme düzeyleri de düşüktür. Etkili yönetilen sınıf, aynı zamanda öğretim zamanının, belirlenen amaçlar yönünde, yüksek verimlilikte kullanıldığı sınıfır (Başar, 2001, 11).

Sınıf, öğrenme-öğretim etkinliklerinin gerçekleştiği mekânın adıdır. Bu yönyle sınıf, eğitim sistemin *kalbidir*. Kalbin insan sistemindeki yeri neyse, sınıfın eğitim sistemindeki yeri de odur. Parçadan bütüne doğru gidersek, sınıfın bütün bir sistem için stratejik bir yerde durduğunu abartmış olmayız. Diğer alt sistemlerin etki düzeyi göz ardı edilmemek kaydıyla, Sınıf yönetiminin kalitesi, okul yönetiminde kaliteyi; okul yönetiminde kalite eğitim yönetimde kaliteyi; eğitim yönetimde kalite kamu yönetiminde kaliteyi; kamu yönetimde kalite ise son merhalede ülkenin genel yönetimindeki kaliteyi besler. Çünkü sınıf, ülkenin eğitiminden başlayarak sistemin sağlık, yargı, tarım, güvenlik, enerji vb. tüm alt sistemlerinde görev yapan insanların yetiştirdiği yerdir. Ülkenin en üst seviyedeki yöneticileri olan Cumhurbaşkanları, Bakanlar, Bakanlar ve Genel Kurmay Başkanları dahi bir sınıfın geçmeden bu konumlara gelemezler. O halde sınıf yönetmek demek, ülkenin yönetim çarkının en stratejik *dişlisini* çalıştmak demektir. Sınıf yönetimi ülke yönetiminin aynasıdır. Bir ülkenin iyi yönetilip yönetilmemiği, ekonomik ve sosyal birçok göstergeye bakılarak anlaşılabilir. Ne var ki, ülkenin iyi yönetilip yönetilmediğini anlamanın en kestirme yolu sınıfına bakılarak anlaşılabilir. İyi yönetilen bir ülke, okul ve sınıfları iyi yönetilen bir ülkedir. Daha farklı bir şekilde söylemek gerekirse; *hiçbir ülkenin yönetimi, kendi okul ve sınıflarının yönetiminden daha iyi değildir*.

SINIF YÖNETİMİ TANIMLARI

Araştırmalar, sınıf yönetimi kavramının farklı biçimlerde kullanıldığını ve bu konuda değişik tanımların olduğunu göstermektedir. Buna göre sınıf yönetimi:

Sınıf yaşamının bir orkestra gibi yönetilmesi; içinde, öğrenmenin gerçekleştiği bir çevrenin oluşturulması için gerekli olanak ve süreçlerin, öğrenme düzeninin, ortamın, kuralların sağlanması ve sürdürülmesidir (Başar, 2001, 4).

Dersin amaçlarının öğrenciye kazandırılması için, ders ve derslikle ilgili düzenlemelerin gerçekleştirilmesi, dersin amaçları doğrultusunda iletişim kurularak, öğrenci davranışlarının denetimi ve yönlendirilmesidir (Özyürek, 2001, 3).

Önceden belirlenmiş eğitimsel amaç ve görevlerin başarılması için yetkinin öğrencilerle demokratik paylaşımıdır (Weston, 1997, 9-10).

Öğretmen ve öğrencilerin çalışma engellerinin en aza indirilmesi, öğretim zamanının uygun kullanılması ve etkinliklere öğrencilerin katılımının sağlanmasıdır (Başar, 2001, 4).

Öğretmenin, öğrencileri, sınıf alanını, zamanı ve araç-gereçleri düzenleyerek öğrenme ve öğretimin gerçekleşmesini sağlamasıdır (Bauer, 2001)

Öğrencilere, öğretmen tarafından verilen görevlerin yerine getirilmesi için yapılan etkinliklerin tümüdür (Wragg, 1995, 5)

Bu tanımlardan hareketle *sınıf yönetimi*; etkili bir öğrenmenin gerçekleştirmesini sağlayacak şekilde, sınıf etkinliklerinin öğrencilerle birlikte, öğrenciler için yönetilmesi olarak tanımlanabilir.

SINIF YÖNETİMİ İLKELERİ

Gordon'a (2001) göre iyi ve etkili bir sınıf yönetimi, öğrencileri her türlü fizikal saldırganın, sağıksız çevre koşullarından ve psikolojik açıdan kötü olan bütün davranışlardan korumalıdır.

Etkili sınıf yönetimi etkili öğretmenlerle gerçekleştirilebilir. Etkili öğretmenler, mesleki bilgi, beceri ve tutumlara sahip olan ve bu özelliklerini, amaçları başarma da uygun şekilde kullanabilen öğretmenlerdir. Etkili öğretmenler, yetenekli, performans düzeyleri yüksek ve istenen eğitim amaçlarına göreceli olarak ulaşabilen öğretmenler olarak bilinir (Cheng ve Tsui, 1996, 7-8). Bu öğretmenler, kurallar ihlal edildiğinde tepki verir, tehdit etmez ve öğrenciyle çok nadir durumlarda karşı karşıya gelirler (Wragg ve Dooley, 1996, 34). Bu öğretmenler, sınıfın birer yöneticisi olarak, çocukların güçlü yönlerini daha etkin, zayıf yönlerini ise zararsız hale getirmeye çalışırlar (Drucker, 1998, 177). Buna karşılık etkisiz öğretmenler, bozucu davranış, ancak yaygın ve ciddi bir hal alduğunda tepki verirler, öğrenciyi sık sık tehdit eder ve onlarla karşı karşıya gelirler (Wragg ve Dooley, 1996, 34).

Gordon (2001), etkili sınıf yönetimi olmadığından, öğrenmenin ya hiç olmadığını ya da çok alt düzeyde gerçekleştirdiğini, öğrenmeye ayrılan zamanın da çoğunlukla boş gittiğini ifade etmektedir. Etkili sınıf yönetimi, öğrencilerin sorumluluk almasını, kendilerini kontrol etmesini ve en yüksek düzeyde öğrenmeyi sağlarken, öğretmenlerin de streslerini azaltmaktadır. Partington ve Hinchliffe, etkili sınıf yönetiminin beş ilkeyi gerektirdiğini ileri sürmüşlerdir (Wragg ve Dooley, 1996, 33-34):